

5. Інфінітив -ТИ змінюється на -ЧИ [могчи].
6. Числівники 1 і 4 [йе'ден], [ш'тири].
7. Форма майбутнього часу буду робила.

Лексика наддністрянського говору, який є частиною південно-західного наріччя української мови, вирізняється винятковою багатшаровістю та самобутністю. У говорі побутують назви частин будинку та господарських споруд: стрих (вішки), сіни, льох; назви для одягу та тканин: блюзка, мешти, матерія, силянка.

Ці лексичні особливості роблять наддністрянський говір надзвичайно інформативним джерелом для вивчення історії мовних контактів, матеріальної культури та соціальної стратифікації Галичини.

Список використаної літератури

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. Київ : Наукова думка, 1980. 246 с.
2. Жилко Ф. Т. Нариси з діалектології української мови. Київ : Наукова думка, 1966. 303 с.
3. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. Київ : Наукова думка, 1990. 163 с.

Діана Олексюк,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – доцент Марія Наливайко

ОСОБЛИВОСТІ НАДДНІСТРЯНСЬКОЇ ГОВІРКИ СЕЛА ПЕТРИКІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Село Петриків Тернопільського району має багатовікову історію, що сягає глибокого середньовіччя. Перша письмова згадка про поселення датується 1458 роком, коли серед свідків документу про продаж маєтків фігурував Павло з Петрикова. Протягом своєї історії село входило до складу різних державних утворень, зокрема Галицько-Волинського князівства, згодом – Польщі, Австро-Угорщини, а в новітній час – України. Така складна історична доля значно вплинула на формування мовної ситуації та культурного ландшафту села. Петриків був свідком ключових подій української історії – від участі мешканців у визвольних змаганнях під проводом Богдана Хмельницького у XVII столітті до діяльності осередку ОУН у XX столітті. Ця багатовікова історія, що поєднує в собі традиції Західного Поділля, знайшла своє віддзеркалення в мовній самобутності села, збереженні архаїчних рис у його говірці та формуванні унікального лексичного фонду.

Говірка села Петриків, попри свою близькість до обласного центру, залишається недостатньо вивченою. Фіксація її особливостей є важливою для збереження діалектної спадщини Тернопільщини та відстеження діалектних процесів у регіоні. Отримані дані можуть бути корисними для порівняльно-історичних досліджень та створення сучасних діалектологічних атласів.

Фонетична система говірки села Петриків демонструє низку явищ, характерних для наддністрянських діалектів. Широко представлений

протетичний [в], який розвинувся перед початковими голосними: восінь (осінь), вуріх (горіх), вогірок (огірок).

Важливою рисою є переважання фонемі [ф] на місці літературного поєднання [хв]: фіртка (хвіртка), що підтверджує спостереження І.Г. Матвіяса щодо посилення цієї фонемі в наддністрянських говірках [2, с. 45].

Характерним є неоднаковий розвиток поєднань губних приголосних з [j]. Зокрема, сполучення губний + [j] регулярно переходять у сполуки губний + [л'] або [н']: здоров'я (здоров'я), мн'асо (м'ясо), памн'атати (пам'ятати).

У системі вокалізму відзначається наявність укання – нерозрізнення [о] та [у] в ненаголошених складах: пудвір'я (подвір'я), пукійний (покійний). Окрім того, трапляються характерні звукосполучення [ир] замість літературних [ри]: кирниця (криниця), що є однією з найяскравіших ознак наддністрянського діалекту [1, с. 78].

Актуальним для говірки є оглушення дзвінких приголосних у кінці складу і слова: міх (міг), заміш (заміж).

Морфологічна будова говірки зберігає низку діалектних особливостей. Відмінювання іменників характеризується специфічними відмінковими закінченнями. Зокрема, іменники жіночого роду в орудному відмінку однини набувають закінчення -ом: головою (головою), ногою (ногою).

Іменники чоловічого роду в орудному відмінку однини мають закінчення -ом: коньом (конем), дощом (дощем). Для місцевого відмінка однини іноді характерне вживання закінчення -ю замість -ї: на подвір'ю (на подвір'ї).

Дієвідмінювання характеризується збереженням твердого [т] у 3-й особі однини теперішнього часу дієслів II дієвідміни: ходит (ходить), носит (носить), просит (просить).

Окремої уваги заслуговує наявність подвійних наголосів у формах дієслів: було та було, хОджу та ходжУ, підУ та підУ.

Побутова лексика представлена такими одиницями: шуберт (заслінка печі), кантарик (ваги), пол'арус (гаманець), френзел'ї (бахрома), лахи (одяг). До зоонімів належать: ціпатко (курча), кугут (півень), боцяч (чорногуз). Лексичний склад говірки відображає багату мовну традицію регіону. Подальше вивчення цієї говірки може сприяти глибшому розумінню діалектного розчленування Західної України.

Список використаної літератури

1. Бевзенко С. П. Українська діалектологія. Київ : Наукова думка, 1980. 246 с.
2. Матвіяс І. Г. Українська мова і її говори. Київ : Наукова думка, 1990. 163 с.

Кіра Перемітько,

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – доцент Марія Наливайко

**ДІАЛЕКТНА МІКРОСИСТЕМА С. КРИНИЧКИ КАМ'ЯНСЬКОГО
РАЙОНУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ФОНЕТИЧНИЙ,
ЛЕКСИЧНИЙ, ГРАМАТИЧНИЙ АСПЕКТИ**